

Lezers van het essay stuurden bedenkingen over de grote nadruk op een techno-economische energie aanpak, met weinig plaats voor ethische en sociaal-politieke aspecten. De terechte bedenkingen betreffen een bijzondere strategische keuze.

Voor een menswaardige toekomst op Aarde is klimaatverandering aanpakken de meest dringende opdracht, die ook miljarden mensen treft. Een effectieve aanpak schakelt de bron van het probleem uit met techno-economische ingrepen. Als de ingrepen *financieel voordelig* zijn voor gewone mensen, zijn ze snel bereid eraan mee te werken. Verschillen tussen mensen in herkomst, overtuiging, geloof, karakter, ... spelen een bijkomende rol. Het is gevaarlijk tijdverlies allerlei sociaal-politieke tegenstellingen te betrekken. Techno-economische acties *scheiden* van sociaal-politieke categorieën, is nu noodzakelijk en voordelig. Hierna volgt een verduidelijking van de argumentatie.

1. Het rijke deel van de mensheid verergert enorm vanaf WOII de grootste wereldproblemen: verloedering van natuur en leefomgeving en grote ongelijkheid tussen arme en rijke landen. In 1987 stellen de Verenigde Naties *Duurzame Ontwikkeling*¹ voor om nodige verandering te realiseren. Echter, van binnenuit verlamden neoliberale belangen vooruitgang naar DO, zodat in 2026 de mensheid kampt met ontspoorde *klimaatverandering* en *verdiepende ongelijkheid*.
2. Bij omvangrijke, ingewikkelde problemen, is het herkennen van oorzakelijke mechanismen prioritair. De opwarming van de Aarde en eruit volgende klimaatverandering is het kwaadste dat de mensheid haar leefruimte, en bijgevolg zichzelf, aandoet. *Een soort verdwijnt als haar leefruimte onleefbaar wordt*. Radicaal ingrijpen op de oorzaken aan de bron kan onleefbaarheid en verdwijning alsnog voorkomen.
3. Hoofdoorzaak van klimaatverandering is de broeikasgasuitstoot van fossiel brandstofgebruik. Feitelijk is die uitstoot *gasvormig zwerfvuil* in de ergste graad want niet zomaar op te ruimen. Het algemeen verbod op zwerfvuil moet zeker gelden voor dit problematisch zwerfvuil. Is zo een verbod mogelijk? JA door de kracht van de wetenschap zoals electronika, nieuwe materialen, datagebruik, e.a. De voortgebrachte technieken zoals fotovoltaïsche cellen en windturbines, elektrische slimme netwerken, batterijen, e.a. worden alsmaar efficiënter en goedkoper, en meest geschikt om kleinschalige *lokale hernieuwbare elektriciteit* wereldwijd op te wekken. Het is de enige zinvolle hoop om de broeikasgasuitstoot in te perken.
4. Hoofdvraag is dan: hoe kan de lokale hernieuwbare elektriciteit het snelst en meest volledig ontplooiën om de klimaatcatastrofe tijdig af te wenden? Zelf of in groep lokale hernieuwbare elektriciteit opwekken is *economisch voordelig voor alle betrokkenen*. De stuwkracht van het eigenbelang vermeerderd en bespoedigt de toepassingen. Zulk doeltreffend energiebeleid is het echte klimaatbeleid. Sociaal-politieke conflicten verdelen mensen. Veel gepraat zonder resultaat is schadelijk want het hindert wat prioritair noodzakelijk is en het verbrot uiterst kostbare tijd.
5. Lokale hernieuwbare elektriciteit snel ontplooiën doet geen afbreuk aan de vele andere dimensies in het leven en samenleven van mensen. Integendeel. Het biedt een stevig fundament voor lokale gemeenschappen en instituties verweven met het leven van gewone mensen. Lokale gemeenschappen zijn geen paradijsjes, en ze verschillen onderling. Sommige zijn open-minded, veelzijdig, en democratisch. Andere gesloten, eenzijdig, en ondemocratisch. Door delegatie van bevoegdheden van onderop functioneren noodzakelijke beleidsniveau's boven het lokale niveau, en overbruggen daar sociaal-politieke tegenstellingen. Lokale gemeenschappen zijn een degelijk substraat voor meer *democratie*. Het geheel van de mengelmoes biedt kansen voor *juiste* representatieve vertegenwoordiging en democratie. Niet zoals de democratische fictie in de geïncorporeerde neoliberale natiestaten bestuurd door groot geld en machtsbelangen².
6. Zonder detailblauwdrukken van het nieuwe tijdperk, zijn de hoofdlijnen ervan voorstelbaar, met bijkomend inzicht over hun wederzijds versterkende werking zonder tegenstrijdigheid.

- *Natuurlijk* ontgroeien is een grote troef van de energietransformatie. De afbouw van de vuur & stoom technologie voor elektriciteitsopwekking is financieel-economisch voordelig, en vanuit natuurlijk eigenbelang gewild door de eigenaars van lokale PV-panelen en wind turbines.
  - Het slot op fossiele brandstoffen maakt de geopolitieke conflicten en oorlogen rond olie & gas zinloos. De agressie militarisering van zovele landen verliest dan grond onder de voeten; de wapenindustrie en ministers van oorlog panikereren.
  - Niet langer jaarlijks inbaar zijn de miljarden \$ superwinsten uit olie & gas, via facturen voor energie betaald door miljarden gewone consumenten. Zij kunnen gemakkelijker installaties voor hernieuwbare elektriciteit kopen, als de uitgaven aan fossiele brandstoffen uitdoven.
  - Met eigen goedkope elektriciteit verhogen de kansen op een beter leven in de armste landen. De mondiale ongelijkheid kan verkleinen, zoals ook illegale emigratie.
7. Het bouwen van de maatschappelijke structuren van tijdperk 3 voor Vrede en Welzijn voor Allen op Aarde, vergt de inbreng van kennis en ervaring uit alle gemeenschappen en uit alle wetenschappelijke domeinen, zoals filosofie, sociologie, politieke economie, psychologie, geneeskunde, rechten, kunsten, productontwikkeling, architectuur, enz. In tijdperk 3 moet *ethiek aan de top* staan. Er ligt een grote verantwoordelijkheid bij de elites in samenlevingen om een ethische levenshouding te volgen en maatschappelijk mee in te voeren en bewaken. Als de leefomgeving van de mensheid leefbaar blijft, kan meer aandacht gaan naar hoe mensen ordentelijk en gelukkig kunnen samenleven.
8. Samengevat:
- Vooreerst is een snelle techno-economische uitrol nodig om het klimaat leefbaar te houden.
  - Sociaal-politieke ingrepen spelen daarin een bijrol, en houden zich best gedeist tot het hoofdprobleem is aangepakt en onherroepelijk op snelheid gebracht.
  - Als het techno-economische draagvlak van lokale hernieuwbare elektriciteit voldoende stevig is, kan vooruitstrevende sociale-politiek een betere samenleving ontwikkelen.

Eindnoten

---

¹ Brundtland et al. (1987) *Our Common Future – Onze Gemeenschappelijke Toekomst*, Oxford University Press

² Wolin S. (2010) *Democracy Incorporated*. Princeton University Press